

2022 KKTC GENEL SEÇİM SONUÇLARI

HACI MEHMET BOYRAZ

SETA | PERSPEKTİF

OCAK 2022 · SAYI 323

- Seçim sonucunda nasıl bir Meclis kompozisyonu ortaya çıktı?
- Seçim sonuçları nasıl yorumlanabilir?
- Seçim sonrası dönemde KKTC'yi neler bekliyor?

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) 23 Ocak Pazartesi günü erken genel seçime gitti. KKTC Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından yapılan açıklamaya göre seçim sonucunda beş parti yüzde 5'lik seçim barajını aşarak Meclise girebildi.¹ Bu partilerden kendisini merkez sağda konumlandıran Ulusal Birlik Partisi (UBP) yüzde 39,6 oyla 24 milletvekili çıkartarak seçimi ilk sırada tamamladı. UBP'yi yüzde 31,9 oyla 18 milletvekili çıkartan ve kendisini merkez solda konumlandıran Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) takip etti. Böylece 2018 seçiminden bu yana iki partinin sıralamasında değişiklik olmadı.

CTP'yi ise sırasıyla yüzde 7,4 oyla 3 milletvekili çıkaran Demokrat Parti (DP), yüzde 6,6 oyla 3 milletvekili çıkaran Halkın Partisi (HP) ve yüzde 6,4 oyla 2 milletvekili çıkaran Yeniden Doğuş Partisi (YDP) takip etti. Seçim öncesindeki beklentilerle hemen hemen uyuşan bu sonuçlara karşın Toplumcu Demokrasi Partisi'nin (TDP) yüzde 4,4 oyla baraj altında kalarak milletvekili çıkaramaması sürpriz oldu. Bununla

birlikte hiçbir parti tek başına hükümeti kurmak için gerekli olan 26 milletvekili sayısına ulaşamadı ve 2018 erken genel seçiminde olduğu gibi yeniden koalisyon yapma mecburiyeti oluştu.

UBP'nin 6 ilçenin 5'inde seçimi önde tamamladığı sonuçlara yakından bakıldığında partilerin milletvekili dağılımı şöyle oldu:

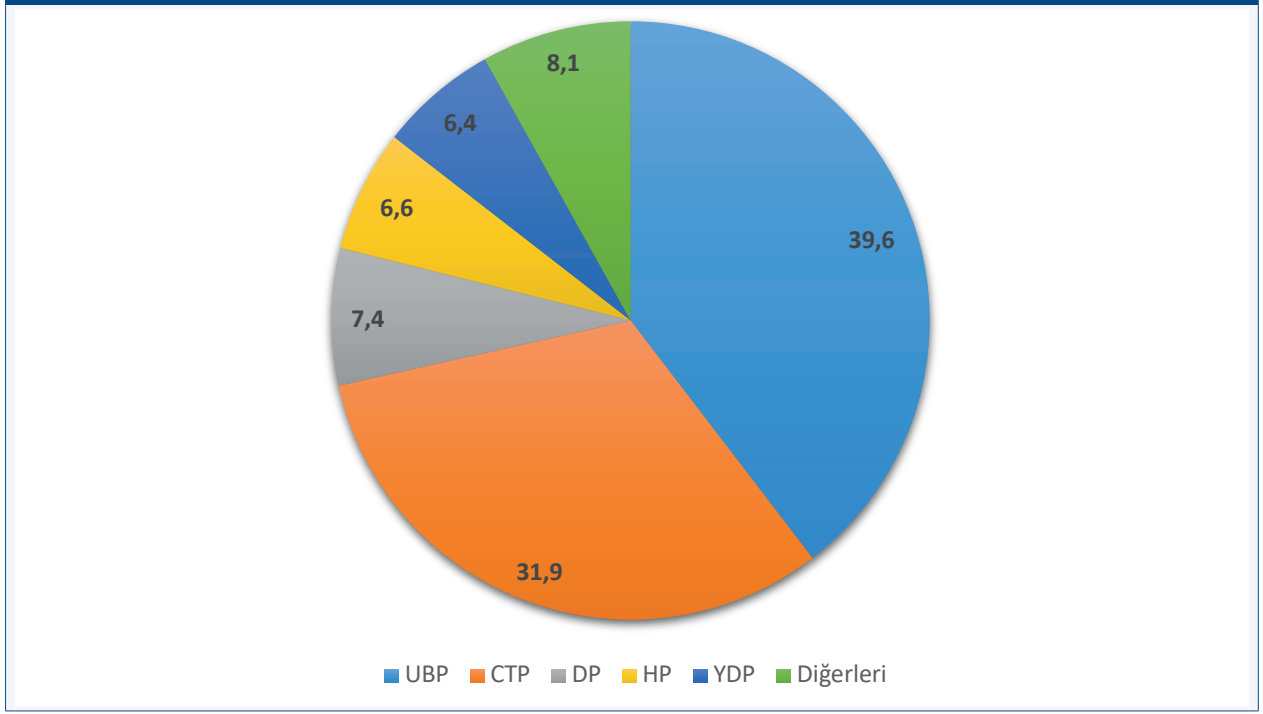
- 16 milletvekili tahsis edilen Lefkoşa'da sırasıyla UBP 7, CTP 6, DP 1, HP 1 ve YDP 1 milletvekili
- 13 milletvekili tahsis edilen Gazimağusa'da UBP 6, CTP 4, DP 1, HP 1 ve YDP 1 milletvekili
- 11 milletvekili tahsis edilen Girne'de UBP 5, CTP 4, DP 1 ve HP 1 milletvekili
- 5 milletvekili tahsis edilen İskele'de UBP 3 ve CTP 2 milletvekili
- 3 milletvekili tahsis edilen Güzelyurt'ta UBP 2 ve CTP 1 milletvekili
- 2 milletvekili tahsis edilen Lefke'de UBP ve CTP 1'er milletvekili

¹ "23 Ocak 2022 Milletvekilliği Erken Genel Seçimi", KKTC YSK, <http://ysk.mahkemeler.net/index.php/milletvekilligi-secim-sonuclari>, (Erişim tarihi: 28 Ocak 2022).

HACI MEHMET BOYRAZ

2016'da Uluslararası İlişkiler (ana dal) ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (çift ana dal) bölümlerinden birincilikle mezun oldu. Aynı yıl SETA İstanbul'da çalışmaya başladı. İki yıl sonra Türk-Alman Üniversitesi Avrupa ve Uluslararası İlişkiler programında İngiltere'de aşırı sağ oluşumlar üzerine hazırladığı tezle yüksek lisansını tamamladı. 2020'de başladığı Anadolu Üniversitesi Medya ve İletişim ön lisans programını 2021'de başarıyla tamamladı. Şu anda Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Avrupa ülkelerinde göçün güvenleştirilmesi ve aşırı sağ partilerin rolü üzerine hazırladığı tezine devam ediyor. Araştırma konuları arasında Avrupa Birliği, Avrupa'da aşırı sağ oluşumlar, düzensiz göç ve göçmenler, İngiltere'nin güncel iç ve dış politikası, Kıbrıs meselesi ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri yer alıyor.

GRAFİK 1. KKTC 2022 GENEL SEÇİMİNDE YÜZDE 5'LİK BARAJI AŞAN PARTİLERİN ELDE ETTİKLERİ OY ORANLARI (YÜZDE)



Kaynak: KKTC YSK verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Öte yandan YSK'nın 27 Ocak'ta açıkladığı verilere göre 203 bin 792 kayıtlı seçmenin 117 bin 5'i (yüzde 57,4) sandığa gitti.² KKTC'deki genel seçimlere en düşük katılım oranlarından biri olarak tarihe geçen bu durumun arka planında iki sebep bulunmaktadır: (i) günlük vaka sayılarının arttığı bir süreçte koronavirüse (Covid-19) yakalanmaktan korkan seçmenin salgın nedeniyle sandığa gitmeye çekinmesi, (ii) KKTC'de sürekli erken genel seçime gidilmesinin ve ortalama her bir buçuk yılda bir yaşanan hükümet değişiminin toplum nezdinde oluşturduğu hoşnutsuzluk. Bilhassa ikinci durum seçim öncesinde her kesimin kabul ettiği bir gerçeklikti. Nitekim 23 Ocak'ta seçmenin yaklaşık yüzde 40'ı sandığa gitmeyerek mevcut siyasi düzene tepki göstermiş oldu. Bu iki temel sebepten ötürü seçime katılım düşük seviye kaldı.

Bunun yanı sıra 2017'de değiştirilen seçim yasası sonrasında genel seçimlerde üç farklı oy kullanma us-

lü getirilmişti. Tüm ülkeyi seçim bölgesi haline getiren ve seçmenlere çarşaf listeyle diğer ilçeler için de oy kullanma imkanı getiren bu değişiklik bazı seçmenlerde kafa karışıklığı oluşturdu. 23 Ocak öncesinde gerek YSK gerekse partiler ilan panosu, el ilanı ve kamu spotları gibi görsel araçlardan yararlanarak seçmenlerin oy kullanma konusundaki kafa karışıklıklarını gidermeye çalıştı. Buna rağmen YSK seçimde kullanılan oyların 11 bin 596'sının geçersiz olduğunu açıkladı.³

SEÇİMİN KAZANANLARI VE KAYBEDENLERİ

23 Ocak erken genel seçim sonuçlarına dair genel bir değerlendirme yapıldığında öncelikle oyların kitle partileri olarak UBP ve CTP'de toplandığını belirtmek gerekir. Zira UBP oylarını yüzde 4 artırdı ve Meclisteki sandalye sayısını 21'den 24'e yükseltti. CTP de oylarını yüzde 11 artırdı ve sandalye sayısını 12'den 18'e yükseltti. Toplamda oyların yüzde 70'ten fazlasını alan bu iki parti aynı zamanda Meclisteki 50 sandalyenin 42'sine sahip oldu. Dolayısıyla UBP ve CTP nicel açıdan erken

² "23 Ocak 2022 Milletvekili Erken Genel Seçimi".

³ "11 Bin 596 Geçersiz Oy", *Yeni Düzen*, 26 Ocak 2022.

TABLO 1. PARTİLERİN SON ÜÇ GENEL SEÇİMDE ALDIKLARI OY ORANLARI VE ÇIKARDIKLARI MİLLETVEKİLİ SAYILARI

	2013 Genel Seçimi	2018 Genel Seçimi	2022 Genel Seçimi
UBP	Yüzde 27,3 (14 milletvekili) -12	Yüzde 35,6 (21 milletvekili) +7	Yüzde 39,6 (24 milletvekili) +3
CTP	Yüzde 38,3 (21 milletvekili) +6	Yüzde 20,9 (12 milletvekili) -9	Yüzde 31,9 (18 milletvekili) +6
DP	Yüzde 23,1 (12 milletvekili) +7	Yüzde 7,8 (3 milletvekili) -9	Yüzde 7,4 (3 milletvekili) aynı
HP	-	Yüzde 17 (9 milletvekili)	Yüzde 6,6 (3 milletvekili) -6
YDP	-	Yüzde 6,9 (2 milletvekili)	Yüzde 6,4 (2 milletvekili) aynı
TDP	Yüzde 7,4 (3 milletvekili) +1	Yüzde 8,6 (3 milletvekili) +1	Yüzde 4,4 (0 milletvekili) -3

Kaynak: KKTC YSK verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

genel seçimin kazananları arasında yer aldı. 23 Ocak'ta yüzde 11,5 oy alan ve 6 milletvekili kaybeden HP ile yüzde 5 barajını aşamayan TDP ise seçimin kaybedenleri arasında yer aldı. Nitekim TDP lideri Cemal Özyiğit seçim sonuçlarının ardından yaptığı açıklamada başarısız olduklarını kabul etti ve genel başkanlık görevinden istifa edeceğini duyurdu.⁴

2018'de gerçekleşen erken genel seçimle kıyaslandığında seçimde başarısız olan iki partiden biri olan HP'nin kaybettiği 6 sandalyeden 3'ünün UBP'ye ve kalan 3'ünün CTP'ye geçtiği görülmektedir. Aynı şekilde seçimde başarısız olan TDP'nin kaybettiği 3 sandalyenin kendisiyle ideolojik yakınlığı bulunan CTP'ye geçtiği anlaşılmaktadır. Bu açıdan HP'nin kaybettiği oyların dengeli şekilde UBP ve CTP arasında bölüştüğü, TDP'nin kaybettiği oylarına doğrudan CTP'ye geçtiği söylenebilir. Bir başka ifadeyle 23 Ocak'ta HP'nin kaybı UBP ve CTP'ye, TDP'nin kaybı ise CTP'ye kazanç sağlamıştır.

Öte yandan seçimin en büyük kaybedeni olan HP ile ilgili bir değerlendirme yapıldığında öncelikle partinin UBP ve CTP'ye alternatif oluşturma hedefiyle siyasete başladığını ve girdiği ilk genel seçimde (2018) yüzde 17 oyla 9 milletvekili çıkararak bu hedefinde başarılı olduğunu belirtmek gerekir. Ancak 2018 seçiminin ardından önce CTP ve ardından UBP öncülüğünde kurulan iki farklı hükümette yer almasına rağmen her iki hükümeti de terk etmesi HP'nin toplum nezdindeki siyasi itibarına ciddi zarar

verdi. Nitekim HP 23 Ocak'ta yüzde 11,5 oy aldı ve 6 milletvekili kaybederek oy oranı bakımından dördüncü parti durumuna düştü. Bu açıdan seçmenin HP'nin istikrarsızlığa yol açan tavrını kabul etmediği ve bundan ötürü 23 Ocak'ta HP'ye sert bir ceza verdiği ifade edilebilir.

UBP, CTP ve HP haricinde kalan partilerden DP'nin oy oranı yüzde 7,8'den yüzde 7,4'e ve YDP'nin oy oranı yüzde 6,9'dan yüzde 6,4'e düştü. Ancak iki partinin milletvekili sayılarında herhangi bir değişim yaşanmadı. Buna karşın UBP ve CTP tek başlarına hükümeti kurmak için gerekli olan 26 sayısına ulaşamadığından DP ve YDP hükümetin kurulmasında kilit partiler haline geldi. Özellikle UBP açısından mevcut koalisyon ortağı DP'nin 3 ve YDP'nin 2 milletvekili alması hükümeti kurmak için gerekli olan 26 sayısının tamamlanabileceği manasına gelmektedir.

Son olarak Meclise girmeyi başaran partilerden UBP, DP, HP ve YDP'nin Kıbrıs meselesi noktasında iki devletli çözüme destek verdiğini, CTP'nin ise yıllardır sonuç vermeyen federasyon modelinde ısrar ettiğini belirtmek gerekir. Buradan hareketle 23 Ocak sonuçlarına göre seçmenin yaklaşık yüzde 60'ının iki devletli çözümü benimseyen partilere destek vererek federasyondan uzaklaştığı ifade edilebilir.

SEÇİM SONRASI BEKLENTİLER

YSK'nın seçim sonuçlarını ilan etmesiyle birlikte yeni hükümetin tesisi için süreç de başlamış oldu. KKTC Anayasası'nın 102'nci maddesinde belirtildiği üzere cumhurbaşkanının yürütmeye dair görevleri arasında

⁴ "Özyiğit: Genel Başkanlıktan İstifamı Sunacağım", *Yeni Düzen*, 23 Ocak 2022.

“hükümet kurma görevini vermek” yer almaktadır.⁵ Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Ersin Tatar seçimden iki gün sonra yaptığı açıklamada YSK’nın kesin sonuçları açıklamasının ardından yeni Meclisin toplanacağını ve yemin töreni sonrasında hükümeti kurma görevini vereceğini ifade etmiştir.⁶ Bu açıklamaya dayanarak yeni dönem milletvekillerinin 31 Ocak’ta düzenlenecek törenle mazbatalarını almasının ardından yeni hükümetin en geç Şubat ortasına kadar kurulması ve Meclisten güvenoyu alması beklenmektedir.

Mevcut Meclis kompozisyonunda hiçbir parti tek başına hükümeti kurmak için gerekli olan 26 milletvekiline sahip olmadığı için mecburen bir koalisyon hükümeti tesis edilecektir. Bu minvalde 24 milletvekiliyle seçimden birinci parti olarak çıkan UBP ile 3 milletvekiliyle seçimi üçüncü sırada tamamlayan DP arasında bir koalisyon hükümeti kurulması beklenmektedir. Bu iki partinin kendilerini merkez sağda konumlandırmalarından ötürü ideolojik yakınlıklarının olması, 23 Ocak öncesinde iki partinin iki farklı hükümet tesis etmesi ve ülkeyi erken seçime götüren partiler olmaları dikkate alındığında UBP ve DP arasında yeniden hükümet kurulamaması için herhangi bir neden bulunmamaktadır. Bu şekilde UBP-DP hükümetinin kurulması durumunda iki parti toplam 27 milletvekiliyle çoğunluğu sağlayıp Meclisten güvenoyu alabilecektir.

UBP ve DP arasında kurulması ve her şeyin yolunda gitmesi halinde beş yıl görevde kalması beklenen 26’ncı hükümetin Mecliste 27 milletvekiliyle temsil edilecek olması esasen kendi içinde önemli bir risk de barındırmaktadır. Zira 24’üncü hükümette yaşanan nisap sorununa benzer bir sorunun yaşanması durumunda hükümet Meclisteki çoğunluğu kaybedebilir. Benzer şekilde UBP ve/veya DP’den 2 milletvekilinin hayatını kaybetmesi ya da başka partilere geçmeleri halinde hükümet yine Meclisteki çoğunluğu kaybedebilir. Bundan ötürü UBP ve DP arasında kurulması

beklenen hükümetin büyük ortağı UBP önümüzdeki süreçte yaşanabilecek riskleri dikkate alarak YDP ve HP ile yakın temasa devam edecektir. Bunun yanı sıra UBP ve DP arasında çok düşük bir ihtimal olarak görülse de koalisyon pazarlıklarının olumlu sonuçlanmaması durumunda UBP, HP ve/veya YDP ile ikili ya da üçlü koalisyon kurmayı da düşünebilir.

23 Ocak öncesinde seçimin ana gündem maddesi koronavirüs (Covid-19) salgınının yol açtığı ekonomik sorunlardı. Bundan ötürü yeni hükümetin öncelik vereceği konu ülke ekonomisinin karşı karşıya olduğu sorunların aşılması olacaktır. Spesifik olarak artan hayat pahalılığı, enflasyon, maaşların ödenmesinde yaşanan aksaklıklar ve sık sık yaşanan elektrik kesintileri yeni hükümetin ajandasında ilk sıralarda yer alacaktır. Bunların haricinde yeni hükümeti tesis etmesi beklenen partilerden gerek UBP gerekse DP, Kıbrıs meselesinin çözümü için iki devletli modele destek vermektedir. Bundan ötürü UBP-DP koalisyonunun kurulması halinde yeni hükümetin çözüm politikası iki devletli çözüm olacaktır. Aynı şekilde her iki parti Türkiye ile yakın ve pozitif ajandaya dayanan ilişkilere öncelik verdiği için yeni dönemde Türkiye-KKTC ilişkilerinde sorun yaşanması beklenmemektedir.

Bir başka önemli mesele olarak KKTC’deki mevcut iki başlı yürütmenin karar alma süreçlerini aksattığı ve ülke için istikrarsızlık oluşturduğu hemen her kesimce kabul edilmektedir. Örneğin yakın tarihte eski cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı ile dönemin UBP’li başbakanı Ersin Tatar hükümeti arasında Kıbrıs meselesi ve Türkiye ile ilişkiler konularında sorunlar yaşanmıştır. Bu da yürütmenin kendi içinde ihtilafa düşmesine yol açmıştır. Aynı şekilde ideolojik açıdan birbirine yakın partiler arasında kurulan hükümetlerin bile kendi içinde anlaşmazlığa düşebilmesi nedeniyle koalisyonlar genellikle kısa ömürlü olmaktadır. Nitekim KKTC’nin kurulduğu 1983’ten bugüne kadar geçen otuz dokuz yılda yirmi beş kez hükümet değişmiştir. Böylece günümüze kadar kurulan hükümetlerin ortalama ömrü bir buçuk yıllı sınırlı kalmıştır.

Bu tür sorunlar göstermektedir ki KKTC’nin parlamenter sistem ile başkanlık sistemi arasında sıkışmış

⁵ “Cumhurbaşkanı’nın Anayasal Görev, Yetki ve Sorumlulukları”, KKTC Cumhurbaşkanlığı, <https://kktcb.org/tr/cumhurbaskani/gorev-ve-yetkileri>, (Erişim tarihi: 28 Ocak 2022).

⁶ “Cumhurbaşkanı Tatar: Hükümet Kurma Görevini Yemin Töreni Sonrası Vereceğim”, *Kıbrıs Postası*, 25 Ocak 2022.

yönetim yapısı istikrarsızlıklara yol açmaktadır. Dolayısıyla KKTC’de bir süredir gündemde olan başkanlık sistemi tartışmasının yeni dönemde ciddi şekilde ele alınması beklenmektedir. Bu bağlamda 2022 içerisinde KKTC’de ekonomik toparlanma sağlandıktan sonra başkanlık sistemi tartışmalarının somut bir düzleme taşınması yüksek bir ihtimaldir. Konuyla ilgili olarak UBP, KKTC’de mevcut siyasi sistemin devlet idaresini aksattığını ve istikrarı bozduğunu kabul etmektedir. Buna dayanarak Tatar döneminden beri UBP’nin sistem sorunuyla ilgili çözüm önerisi demokratik ve rasyonel bir başkanlık sistemine geçiştir.⁷ Partinin mevcut genel başkanı Faiz Sucuoğlu da genel başkan olmadan önce yaptığı bir açıklamada KKTC’nin parlamenter sistem yerine başkanlık sistemine geçişinin artık ciddi şekilde tartışılması gerektiğini savunmuştur.⁸

Ana muhalefetteki CTP lideri Tufan Erhürman da parti olarak ülkedeki yarı başkanlık tarzındaki mevcut sistemin istikrarsızlık getirdiğini kabul etmektedir. Erhürman 2019’da verdiği bir demeçte bu çıkmazdan çıkış olarak başkanlık sistemini tartışmaya hazır olduklarını söylemiştir. Ancak bu açıklamadan bir yıl sonra Erhürman verdiği bir başka demeçte siyasi istikrarı

sağlayacak tek sistemin başkanlık olmadığını ve hatta başkanlık sisteminin kendi içinde çok daha sıkıntılı taraflarının olduğunu ifade etmiştir.⁹ Bu yönüyle CTP’nin sistem tartışmasındaki tavrının muğlak olduğu anlaşılmaktadır.

UBP ile 26’ncı hükümeti kurması beklenen DP de UBP gibi ülkedeki hantal siyasi yapıya son verilmesi ve kalıcı istikrarın tesisi için başkanlık sistemine net şekilde destek vermektedir.¹⁰ YDP Genel Başkanı Erhan Arıklı da KKTC’deki mevcut siyasi sistemin verimli olmamasından ötürü başkanlık sistemine geçişini desteklediğini ifade etmiştir.¹¹ HP lideri Kudret Özersay ise 2019’da verdiği bir demeçte ülkenin başkanlık sistemine geçişinin en azından tartışmaya açılmasına olumlu yaklaştığını beyan etmiştir.¹² Tüm bunlar dikkate alındığında halihazırda Mecliste temsil edilen beş partinin dördünün başkanlık sistemi tartışmasına olumlu yaklaştığı anlaşılmaktadır.

7 “Tatar: Başkanlık Sistemi Artık Gündeme Gelmelidir”, *Kıbrıs Gerçek*, 22 Temmuz 2019.

8 “KKTC’nin En Büyük Partisi, Parti Genel Başkanlığı Seçimlerine Hazırlanıyor”, *Dailymotion*, <https://www.dailymotion.com/video/x6vypzt>, (Erişim tarihi: 15 Ocak 2022).

9 “Erhürman: CTP Yeni Program, Proje ve Planları Üzerinde Çalışıyor”, *Cumhuriyetçi Türk Partisi*, 14 Haziran 2019, <https://cumhuriyet-citurkpartisi.org/14-Haziran-2019-Erhurman-CTP-yeni-program-proje-ve-planlari-uzerinde-calisiyor%E2%80%A6.html>, (Erişim tarihi: 25 Ocak 2022); “Erhürman: “Siyasi İstikrarı Sağlayacak Tek Sistem Başkanlık Sistemi Değildir”, *North Cyprus*, 4 Haziran 2020.

10 “Ataoğlu: Başkanlar Samimiydi, Dışarı Soru İşareti”, *North Cyprus*, 4 Aralık 2020.

11 “Devletin Adı Değişmeli, Başkanlık Sistemi Gelmeli”, *Ses Kıbrıs*, 16 Temmuz 2021.

12 “Özersay: Seçimden Önce Anayasa Değişikliği Tartışması Şart”, *Kıbrıs Postası*, 7 Mart 2019.